

Ελληνιστική περίοδος (323 - 30 π.Χ)

*Μαρμάρινο αναθηματικό ανάγλυφο, από την
Αττική
1ος αι. π.Χ.*

Μια εργασία των μαθητών
της τάξης Α3 του 1^{ου} ΓΕΛ
Ναυπάκτου:

Παναγιώτης Παναγιώτου
Μαρία Ρέλια
Θεόδωρος Ρηγόπουλος

Σχολική Χρονιά:

2014-2015

Τα κύρια χαρακτηριστικά της Ελληνιστικής Περιόδου

- Εξάπλωση και διείσδυση του Ελληνισμού (ελληνικός πολιτισμός – ελληνικοί τρόποι)
- Δημιουργία πολυπολιτισμικών κρατών
- Συνεργασία νικητών και ηττημένων
- Συγχώνευση Ελλήνων και «Ανατολιτών»
- Πνευματική οικουμενικότητα του Ελληνισμού
- Παγκόσμια κυριαρχία του Ελληνισμού
- Ο κοσμοπολιτισμός, ο οποίος δεν εξαρτά πια την μεταξύ των ανθρώπων σχέση από την εθνική καταγωγή, αλλά από τη μόρφωση, είναι η έκφραση της νέας εποχής.

Ψηφιδωτό με παράσταση γυναικείας μορφής, η οποία αποτελεί προσωποποίηση της Αλεξάνδρειας. 2ος αιώνας π.Χ.

Πολιτική

Λεπτομέρεια από τη λεγόμενη σαρκοφάγο του Αλεξάνδρου. Ο πολεμιστής στα δεξιά ταυτίζεται από ορισμένους μελετητές με τον Αντίγονο Μονόφθαλμο. Τέλη 4ου αιώνα π.Χ.

Στην πολιτική οργάνωση, κυριάρχησε το σχήμα των μεγάλων εδαφικών βασιλείων στο χώρο της Ανατολής. Ιδρύθηκαν νέα βασίλεια, σε αντίθεση με το παλαιό μακεδονικό, με καλά οργανωμένη διοίκηση, οικονομία και στρατιωτική ισχύ που τους επέτρεψε να έχουν πρωτεύοντα ρόλο στις διεθνείς σχέσεις. Σημαντικές πόλεις της εποχής ήταν η Αθήνα, η Ρόδος και οι συμπολιτείες, αλλά απείχαν πολύ απ' το ονομαστούν ρυθμιστές της κατάστασης

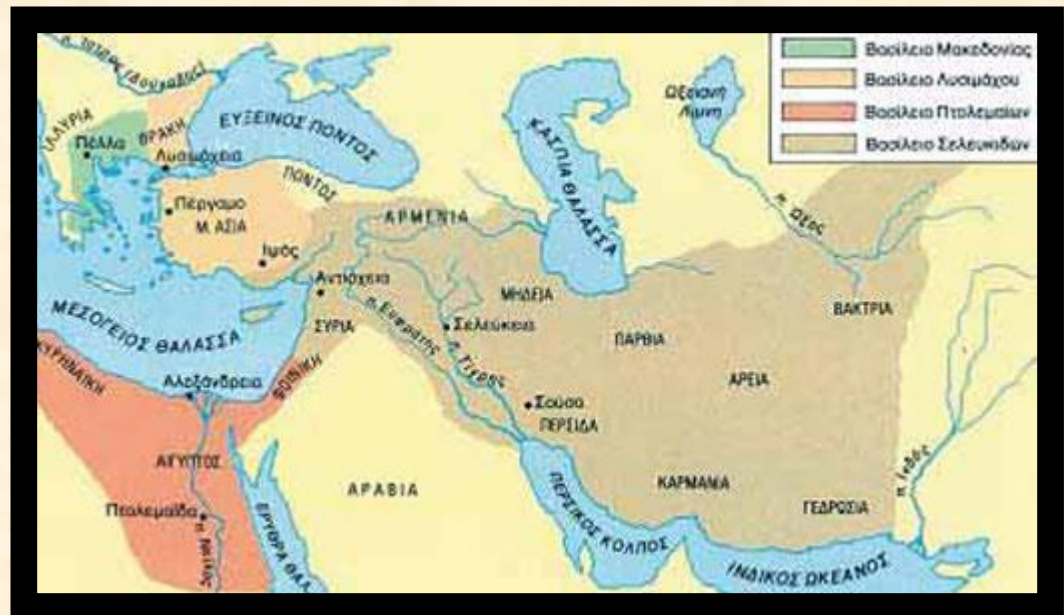

Ελληνιστικοί πύργοι από την Πέργη της Παμφυλίας

- Επικράτησε η «Απόλυτη Μοναρχία» : Ήταν το σύστημα διακυβέρνησης των ελληνιστικών βασιλείων. Όλες τις εξουσίες τις είχαν οι ηγεμόνες και κυβερνούσαν με ένα επιτελείο Ελλήνων και λίγων γηγενών από τα ανώτερα οικονομικά στρώματα, οι οποίοι είχαν εξελληνιστεί. Η αίγλη των ηγεμόνων επαύξανε τη λατρεία που τους αποδιδόταν από τους υπηκόους. Ο πολίτης δεν διαδραμάτιζε κανένα ρόλο και ενδιαφερόταν μόνο για το ατομικό του συμφέρον.
- Μετατόπιση του κέντρου βάρους στις μεγαλουπόλεις της Ανατολής.
- Ο ελλαδικός χώρος κυβερνήθηκε κατά τα πρότυπα της μακεδονικής βασιλείας.
- Κάποιες πόλεις κράτη (Αθήνα, Σπάρτη, Ρόδος, Δήλος κ.ά.) διατήρησαν την αυτονομία τους υπακούοντας πολλές φορές στις επιθυμίες των βασιλέων.
- Άλλες περιοχές του ελλαδικού χώρου για να διατηρήσουν την αυτονομία τους οργανώθηκαν σε ομοσπονδίες, όπως οι Αιτωλοί και οι κάτοικοι της Αχαΐας.

Τα ελληνιστικά βασίλεια

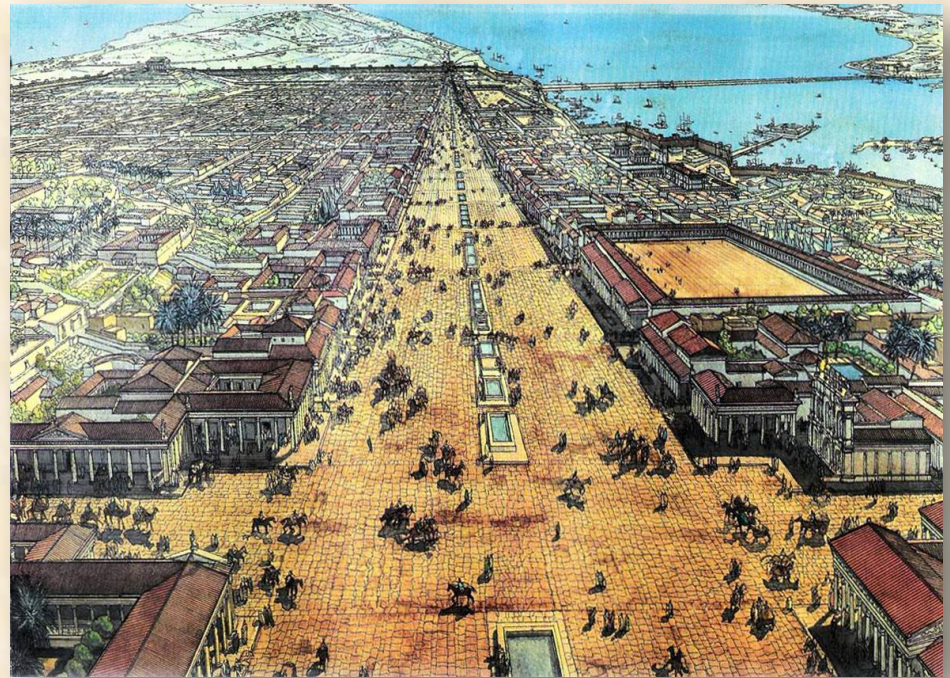
Οι κατακτήσεις του Μεγάλου Αλεξάνδρου είχαν τεράστιες ιστορικές επιπτώσεις. Εκτός του ότι διέδωσαν τον ελληνικό πολιτισμό μέχρι τα δυτικά όρια της ινδικής χερσονήσου μετέβαλλαν ριζικά και τις πολιτικές δομές που κυριαρχούσαν όχι μόνο στο Αιγαίο αλλά σε ολόκληρη τη λεκάνη της ανατολικής Μεσογείου. Μετά το θάνατό του, η αχανής αυτοκρατορία διαμοιράστηκε σε τέσσερα μεγάλα βασίλεια: της **Αιγύπτου** υπό την εξουσία της **δυναστείας των Πτολεμαίων**, της Συρίας των Σελευκιδών, της **Μικράς Ασίας** των Ατταλιδών και της **Μακεδονίας** των Αντιγονιδών. Η επικράτηση της ελληνιστικής μοναρχίας σήμανε την οριστική παρακμή του συστήματος της πόλης-κράτους και μετατόπισε το κέντρο των ιστορικών εξελίξεων πέραν του αιγαιακού χώρου, θέτοντας έτσι τις βάσεις για τη μετέπειτα ενοποίηση του μεσογειακού κόσμου.

Τα τέσσερα ελληνιστικά βασίλεια στο χάρτη.

Τα ελληνιστικά πνευματικά κέντρα

Η **Αλεξάνδρεια**.
Ιδρύθηκε από τον
Αλέξανδρο (331 π.Χ.)
και γρήγορα εξελίχθηκε
σε οικονομικό και
πολιτιστικό κέντρο. Η
ανάπτυξή της οφειλόταν
κυρίως στο μεγάλο
λιμάνι, γνωστό από το
νησάκι Φάρο, που
βρισκόταν στην είσοδο
του και το προστάτευε.
μισό εκατομμύριο.

Αλεξάνδρεια: γραφική αναπαράσταση της πόλης

Η Αντιόχεια. Ιδρύθηκε από το Σέλευκο (300 π.Χ.), το βασιλιά της Συρίας, στον Ορόντη ποταμό. Ήταν διαιρεμένη σε τέσσερις συνοικισμούς, γι' αυτό ονομαζόταν και Τετράπολις. Ήταν εξωραϊσμένη με λαμπρά οικοδομήματα και αγάλματα. Την κατοικούσαν Μακεδόνες, Αθηναίοι, Κρήτες και Κύπριοι και άλλες ασιατικές εθνότητες, με αποτέλεσμα να μεταβληθεί βαθμιαία σε πολυπολιτισμικό κέντρο.

Η Αντιόχεια

Η Πέργαμος. Ήταν η πρωτεύουσα του κράτους των Ατταλιδών στη Μ. Ασία. Η πόλη της Περγάμου ήταν κτισμένη σε οχυρωμένη ακρόπολη και διαρθρωνόταν σε τρεις εξώστες. Ήταν φημισμένη για τη Βιβλιοθήκη της, όπου είχαν συγκεντρωθεί διακόσιες χιλιάδες περίπου χειρόγραφα.. Η Πέργαμος έγινε περισσότερο γνωστή για τον περίφημο βωμό τον Διός. Ήταν μεγάλων διαστάσεων αρχιτεκτονικό έργο που οικοδομήθηκε σε ανάμνηση της απόκρουσης των Γαλατών από τους Περγαμηνούς.

Ο βωμός του Δία στην Πέργαμο, ένα από τα επτά θαύματα του κόσμου (αναπαράσταση του βωμού στο Μουσείο της Περγάμου στο Βερολίνο).

Οικονομία

- Εφαρμόστηκε ενιαίο οικονομικό σύστημα με κοινό νόμισμα.
- Η ρευστοποίηση, κυρίως δια του Αλεξάνδρου, η αποθησαυρισμένων πολύτιμων περσικών μετάλλων και η εισαγωγή των χρηματικών σχέσεων σε χώρες με φυσική οικονομία, συντέλεσαν στη διάλυση της αγροτικής κοινότητας, στην ανάπτυξη του παγκοσμίου εμπορίου και στη συσσώρευση ιδιωτικού κεφαλαίου στις πόλεις.

Αργυρό τετράδραχμο της πρώτης περιφέρειας της Μακεδονίας. 2ος αιώνας π.Χ

Κοινωνική οργάνωση

- **Αστική τάξη** : Ήταν μια προνομιούχος τάξη η οποία διαμορφώθηκε από όσους ασχολήθηκαν με το *εμπόριο* και τις *τραπεζικές επιχειρήσεις* αλλά και όσους άσκησαν εξουσία ως *βασιλικοί υπάλληλοι*. Αυτοί ήταν κυρίως Έλληνες και λίγοι ελληνίζοντες γηγενείς.
- Το μεγαλύτερο μέρος των **γηγενών** ήταν *εργάτες* και *μικροκαλλιεργητές* που συγκεντρώθηκαν στις μεγαλουπόλεις για αναζήτηση καλύτερης τύχης.
- Ανάπτυξη της **δουλείας** : Ευνοήθηκε από το σύστημα οικονομικών σχέσεων. Όπου δεν επαρκούσε η εργασία των ελεύθερων πολιτών χρησιμοποιήθηκαν *δούλοι*. Η εξαρτημένη εργασία δουλοπαροικιακού χαρακτήρα που ίσχυε στην Ανατολή, δεν επαρκούσε για να καλύψει τις ανάγκες της πλούσιας διαβίωσης των ηγεμόνων και των ανώτερων στρωμάτων.

Γλώσσα

Η γενικευμένη χρήση της **ελληνικής γλώσσας** για τη διοίκηση και το εμπόριο (με μια μορφή που έμεινε γνωστή ως «**ελληνιστική κοινή**»), και η υιοθέτηση πολιτικών θεσμών και καλλιτεχνικών ρυθμών που είχαν αναπτυχθεί στις πόλεις της Ελλάδας οδήγησαν στη δημιουργία κοινών – ή έστω παραπλήσιων – **πολιτιστικών ιδιωμάτων** με έντονο ελληνικό χαρακτήρα σε ολόκληρη την επικράτεια του ελληνιστικού κόσμου.

Ελληνιστική επιγραφή από το Δίον, η οποία περιέχει το κείμενο της συνθήκης μεταξύ του Φιλίππου Ε' και των Λυσιμαχέων. 202-201 π.Χ.

Θρησκεία

Στον τομέα της θρησκείας παρατηρείται μια τάση έντονου και γόνιμου **συγκρητισμού**, με τις ανατολικές λατρείες να εξαπλώνονται στη Δύση και τις ελληνικές στην Ανατολή. Είναι η περίοδος που αρχίζουν να κερδίζουν έδαφος σε ολόκληρο τον ελληνιστικό κόσμο μονοθεϊστικές αντιλήψεις.

Ειδώλιο από την Αμφίπολη που απεικονίζει τον Άπτι. Καθισμένος σε βράχο, φοράει φρυγικό πίο και παίζει το μουσικό όργανο σύριγγα. Υπαίθριο ιερό από τη θέση Κούκλες.

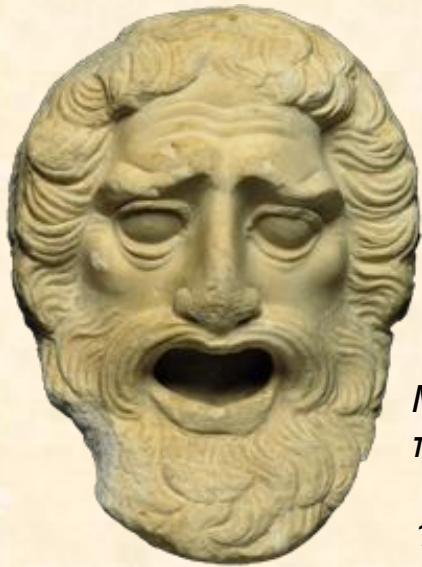
Τέχνες

. Ανάγλυφη παράσταση από το βωμό της Περγάμου

Οι τέχνες γνώρισαν εντυπωσιακή ανάπτυξη. Την περίοδο αυτή φιλοτεχνήθηκαν αριστουργήματα της αρχαίας γλυπτικής, όπως οι ζωφόροι του μεγάλου βωμού της Περγάμου, η Νίκη της Σαμοθράκης, η Αφροδίτη της Μήλου κ.α. Οι κύριες μορφές τέχνης ήταν η γλυπτική, η μικροτεχνία, η πηλογλυπτική, η κεραμική και η ζωγραφική.

Δείγματα τέχνης

Μαρμάρινο
τραγικό
προσωπείο
1ος αι. π.Χ.

Χρυσός ναΐσκος. Είναι
διακοσμημένος με ένθετους
ημιπολύτιμους λίθους.
Σάτυρος και Διόνυσος με πάνθηρα.
Από τη Θεσσαλία. Τέλη 3ου αιώνα
π.Χ.

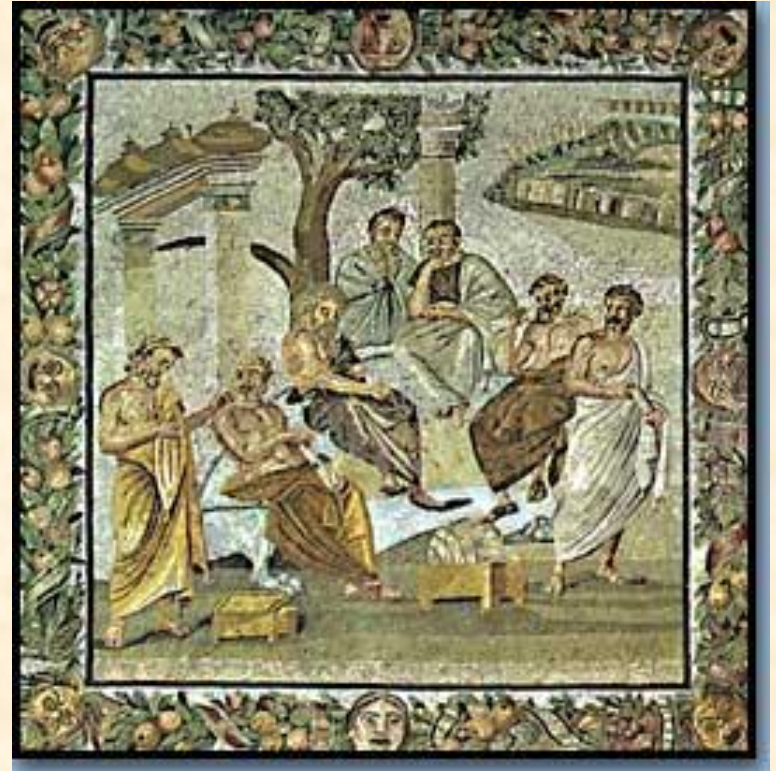
Χάλκινη υδρία από τα
Φάρσαλα της Θεσσαλίας.
350-340 π.Χ.

Λεπτομέρεια από χάλκινο
κρατήρα, ο οποίος βρέθηκε
σε τάφο στο Δερβένι
Θεσσαλονίκης. Στον ώμο του
αγγείου αποκοιμισμένη
μαινάδα γέρνει το κεφάλι της
προς τα αριστερά. 330-320
π.Χ.

Φιλοσοφία

Κατά τους ελληνοιστικούς χρόνους η φιλοσοφία, εγκαταλείποντας σταδιακά την επιδίωξη της επιστημονικής γνώσης, προσανατολίστηκε στην ανακάλυψη και διδασχή του άριστου βίου και έγινε η *περί τον βίον τέχνη*. Η πρακτική αυτή χρησιμότητα καθόρισε ως ένα βαθμό και τις κατευθύνσεις της, αφού η μεταφυσική παραμερίστηκε από τις φιλοσοφικές αναζητήσεις, δίνοντας τη θέση της στην ηθική.

Ψηφιδωτό δάπεδο από την Πομπηία με σκηνή από την Ακαδημία του Πλάτωνα..Αρχές 1ου αιώνα π.Χ.

Επιστήμη

Ψηφιδωτό δάπεδο με παράσταση του Αρχιμήδη και ενός ρωμαίου στρατιώτη, που ετοιμάζεται να τον σκοτώσει. Πρόκειται για αντίγραφο ρωμαϊκού ψηφιδωτού του 3ου αιώνα μ.Χ.

Ενώ η Αθήνα παρέμεινε κατά την Ελληνιστική περίοδο το κύριο φιλοσοφικό κέντρο, η επιστήμη άκμασε περισσότερο στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, στηριζόμενη κυρίως στις οικονομικές επιχορηγήσεις των Πτολεμαίων. Οι επιστήμες που αναπτύχθηκαν ιδιαίτερα ήταν τα μαθηματικά, η μηχανική, η αστρονομία και η ιατρική.

Πηγές

- <http://www.namuseum.gr/collections/vases/hellenistic-gr.html>
- <http://www.ime.gr/chronos/06/gr/>
- http://el.wikipedia.org/wiki/Ελληνιστική_περίοδος
- <http://www.cycladic.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=NODE&cnode=53>
- http://project.athens-agora.gr/index.php?view=per&pid=6&lang_id=gr

Τέλος Παρουσίας

